

Del 2: Samfunnskonsekvensane av Covid-19

- nokre befolkningsgrupper
blir hardare ramma

Korona råkar ulikt

Sjukdom og nedstenging av samfunnet følgjer sosio-økonomiske skilnader

I førre rapport såg vi på risikofaktorar for alvorleg sjukdom av covid-19, og kva vi veit om førekomsten av desse i Vestland. Alle risikofaktorane (med unnatak av alder) er sosialt ulikt fordelt: jo lågare utdanning, dess høgare førekomst av sjukdom og plagar som gir risiko for meir alvorleg sjukdomsforløp. Dette er ikkje særskilt for covid-19, men ein kjent ulikskap som følgje av systematiske forskjellar i moglegheiter, ressursar og levevaner.

Når vi no skal sjå nærmare på konsekvensane av nedstenginga av samfunnet som følgje av covid-19, ser vi også her systematiske skilnader mellom befolkningsgrupper som blir råka. Skilnadene ser vi målt etter utdanningsnivå, inntektsnivå, kjønn, sosial bakgrunn og etnisitet.* Det er altså mykje dei same befolkningsgruppene som blir råka av nedstenginga, som også har høgast førekomst av risikofaktorar for sjukdommen.

Vi snakkar likevel her om *grupper*, og ikkje individ, vi kan ikkje seie noko om kven som blir råka, verken av sjukdom, permitteringar, eller konsekvensar av desse.

Psykiske helse og meistring ein del av biletet

Samfunnsdebatten er aktiv no, med stort fokus på at permitteringar, oppseiingar og dei generelle samfunnsmessige konsekvensane ikkje treff befolkninga likt. Dette blir kasta lys på både politisk og i media. Nedstenginga rammar breiare enn sjukdommen åleine, i alle fall så lenge smittespreiinga og sjukdomsførekomsten er låg.

Det har vore mindre merksemd på korleis folk er rusta til å handtere ei slik krise. Dette er også noko vi veit mindre om. Men her er folkehelseundersøkingane i Hordaland (2018) og Sogn og Fjordane (2019) unike kjelder til kunnskap. Dei dekker mange spørsmål som omhandlar psykiske helse. I denne rapporten skal vi sjå nærmare på korleis mentale meistringsressursar fordeler seg etter ulike befolkningsgrupper.

Undersøkingane blei gjennomførte i ein normalsituasjon, men ut frå resultata er det grunn for å tru at også når det gjeld å vere rusta for åleinetid og uvarsla hendingar, vil deler av vestlandsbefolkninga vere meir sårbare, enn andre.

Vestland
fylkeskommune

**Nedstenginga får oftare
følgjer for unge, og for
grupper med låg utdanning
og låg inntekt**

Kort om dei permitterte

Nasjonale tal

- Ein av seks arbeidstakarar (16%) har anten blitt permittert, hatt inntektstap, eller begge deler
- Arbeidstakarar utan høgare utdanning og med inntekt under medianen opplever oftare permittering/inntektstap
- Denne gruppa har eit meir pessimistisk syn på framtida i arbeidslivet. Dei er meir bekymra for å miste jobben – og dei vurderer risikoen for at dei i framtida blir arbeidsledige som større enn dei med høgare utdanning og/eller høg inntekt
- Arbeidstakarar 30-44 år (ofte familieforsørgande) blir oftast permitterte

Unge arbeidstakarar meir sårbare

Nasjonale tal

- Unge i arbeidsmarknaden blir hardare og raskare råka og er generelt meir utsette enn andre arbeidstakarar når ein stor krise rammer samfunnet*
- Mange unge arbeider i reiselivsbransjen, restaurantnæringar og i butikkar. Desse bransjane var dei første til å permittere då koronakrisa traff.
- Unge arbeidstakarar jobbar som oftast i privat sektor, og har med det meir usikkerheit i jobben enn arbeidstakarar som jobbar i offentleg sektor.

Korleis er vi rusta til å handtere krisa som covid-19 fører med seg?

Livskvalitet, trivsel og meistring

Kanskje viktige faktorar for å handtere kriser betre?

Høg livskvalitet er ein viktig beskyttelsesfaktor mot psykisk sjukdom.*

Livskvalitet handlar om opplevinga av livet for den enkelte: ro, glede, å vere tilfreds, å ha god funksjon, vitalitet, interesse, meistring og meining.

Livskvaliteten kan vere god på tross av sjukdom, helseplagar og andre påkjenningar.

*Livskvalitet og trivsel synast å ha positive konsekvensar for den **fysiske helsetilstanden**, moglegvis på grunn av positive effektar på sosiale relasjonar, livsstil og helseåtferd, stress, ulykkesførekomst og generell meistring, men også direkte på immunforsvaret og hjarte- og karsystemet.*

Eit bilete av livskvalitet og meistring hos folk i Vestland

Livskvalitet og trivsel blir påverka av ei rekkje ulike faktorar - som gener og personlegdom, meistringsressursar, sosial støtte, positive og negative livshendingar, tilknytingsforhold, kultur og objektive faktorar som samfunnsforhold og økonomi.

For å gi eit bilete av livskvalitet og meistring hos folk i Vestland blir det på dei neste bileta vist svarfordelinga på spørsmål knytt til:

- Sosial støtte
- Einsemd
- Psykiske plagar
- Nøgde med livet

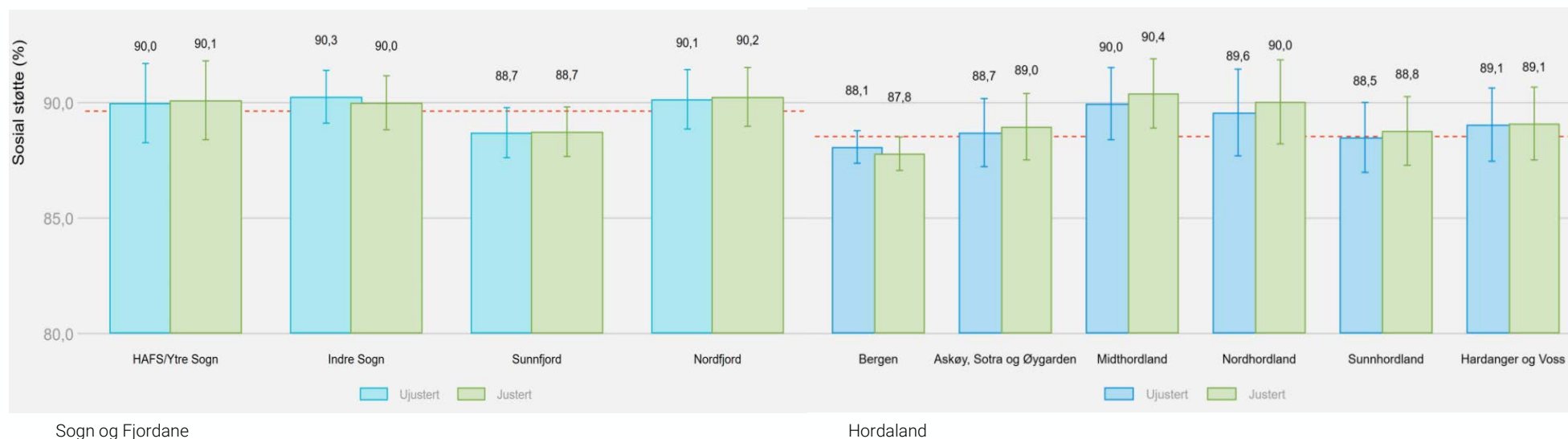
Vestland
fylkeskommune

Sosial støtte

Opplevd sosial støtte blei målt med «Oslo-3 Social Support Scale» som består av tre spørsmål med fem svarkategoriar. I rapportane frå FHI er det skilt mellom dei som opplever sosial støtte og dei som ikkje gjer det, basert på ei tidlegare nytta inndeling.*

Cirka 90% opplever sosial støtte

Figurane viser prosentdel som opplever sosial støtte, samla og på tvers av regionar i Sogn og Fjordane og i Hordaland. Dei raude, stipla linjene viser snitt for fylket.

Kjelder til figurar og tekst:
Folkehelseundersøkelsen i Hordaland: Fremgangsmåte og utvalgte resultat (2018) og Folkehelseundersøkinga i Sogn og Fjordane: Framgangsmåte og utvalde resultat (2019)

Prosentdelen som opplever sosial støtte er gjennomsnittleg høgare i Sogn og Fjordane enn i Hordaland. Her er det ikkje vurdert i kva grad skilnaden er statistisk signifikant. Variasjonen mellom dei ulike regionane er vurdert som ubetydelege.

I Sunnfjord er prosentdelen heilt i grenseland for å vere signifikant lågare enn samla gjennomsnitt for Sogn og Fjordane. I praksis er forskjellen i prosentpoeng uvesentleg.

I dei justerte estimata er det justert for alder, kjønn og utdanning for til ein viss grad å kunne ta statistisk høgde for ulik demografisk samansetnad i dei ulike geografiske einingane.

Regioninndeling:

Nordfjord: Bremanger, Gloppen, Selje/Eid, Stryn

Sunnfjord: Flora/Vågsøy, Gaular/Jølster/Førde/Naustdal

HAFS/Ytre Sogn: Askvoll, Fjaler, Gulen, Hyllestad, Solund, Høyanger

Indre Sogn: Aurland, Balestrand/Leikanger/Sogndal, Luster, Lærdal, Vik, Årdal

Bergen

Askøy, Sotra og Øygarden: Sund, Fjell, Askøy, Øygarden

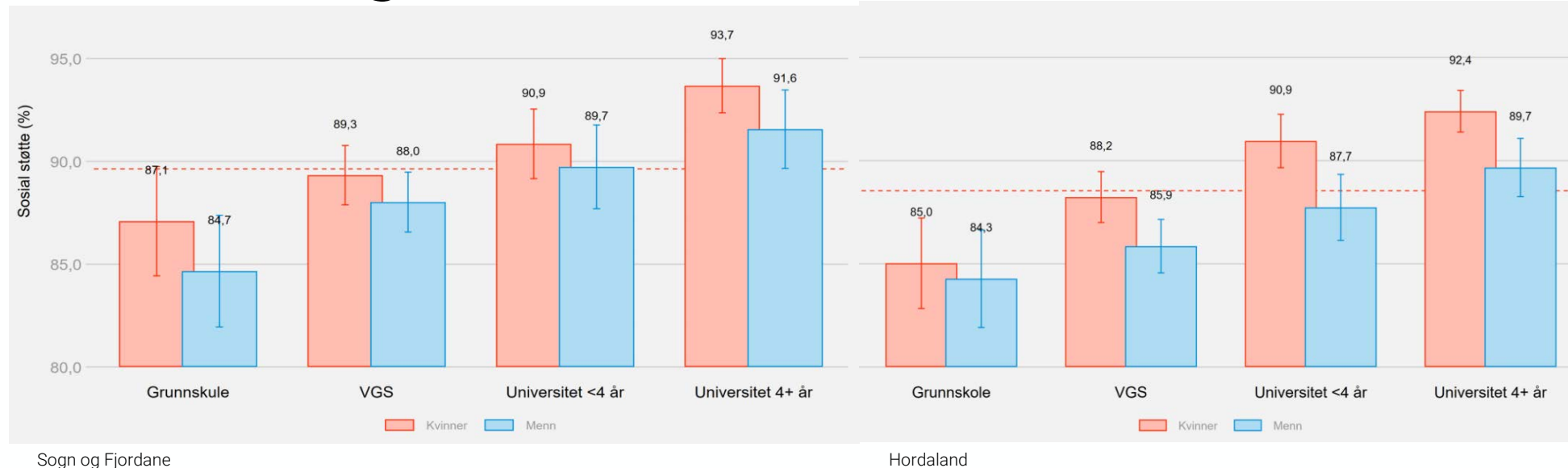
Midthordland: Osterøy, Vaksdal, Samnanger, Os, Fusa

Nordhordland: Meland, Radøy, Lindås, Austrheim, Fedje, Masfjorden, Modalen

Sunnhordland: Stord, Sveio, Austevoll, Etne, Fitjar, Kvinnherad, Bømlo, Tysnes

Hardanger og Voss: Voss, Granvin, Jondal, Odda, Ullensvang, Kvam, Ulvik, Eidfjord

Oppleveling av sosial støtte varierer med utdanningsnivå

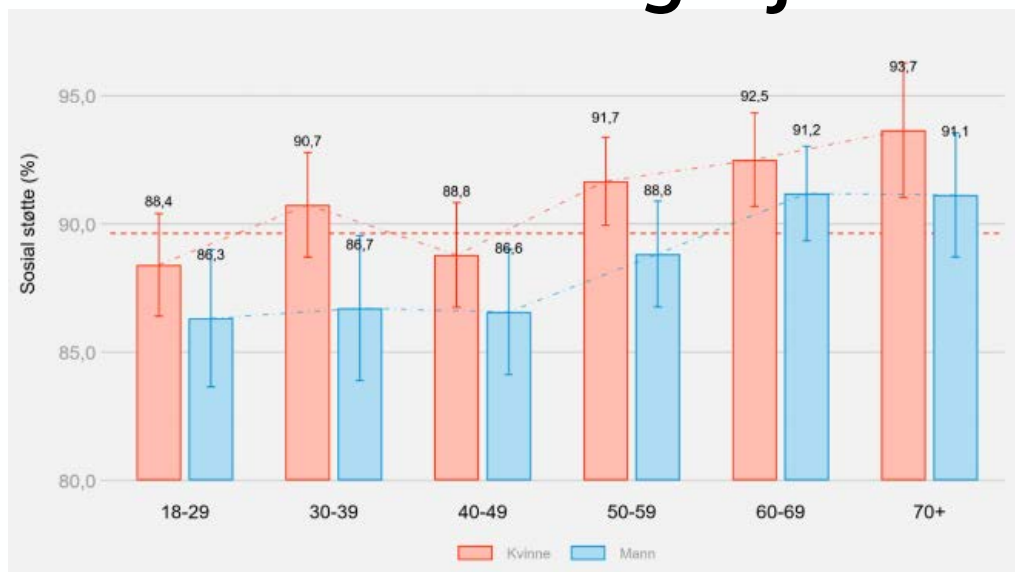
Figurane viser prosentdel som opplever sosial støtte fordelt på kjønn og utdanningsnivå. Forskjellane mellom menn og kvinner innan kvart utdanningsnivå er ikkje statistisk sikre.

Kjelder til figurar og tekst: Folkehelseundersøkelsen i Hordaland: Framgangsmåte og utvalgte resultat (2018) og Folkehelseundersøkinga i Sogn og Fjordane: Framgangsmåte og utvalgte resultat (2019) og Datagrunnlaget til folkehelseundersøkingane

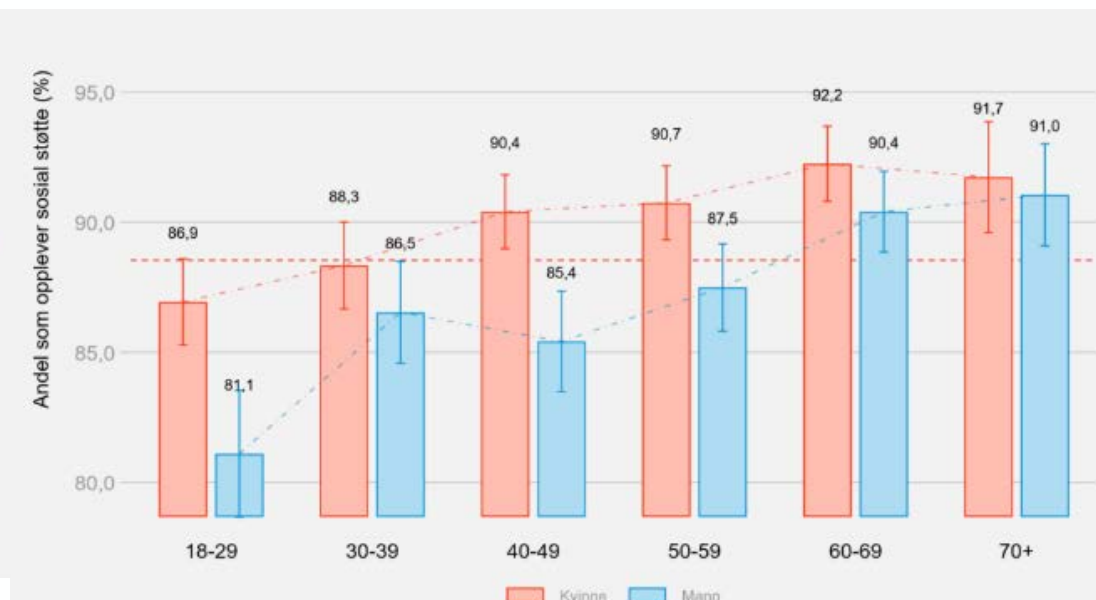
Delen som opplever sosial støtte aukar med høgare utdanningsnivå.

Det er berre 6,3 % hos kvinner og 8,4% hos menn blant dei med lengst utdanning som *ikkje* opplever sosial støtte. Blant dei med grunnskule som høgaste utdanningsnivå, er tala om lag dobbelt så høge: **12,9%** blant kvinner og **15,3 %** blant menn. Desse forskjellane er statistisk signifikante.

Oppleveling av sosial støtte er ulikt fordelt etter alder og kjønn

Sogn og Fjordane

Hordaland

Figurane viser prosentdel som opplever sosial støtte fordelt på kjønn og aldersgruppe i Sogn og Fjordane (venstre) og Hordaland (høgre). Gjennomsnittet er vist i dei røde, stipla linjene. Snittet for Hordaland er litt lågare enn for Sogn og Fjordane. Signifikans er ikkje berekna.

Kjelder til figurar og tekst:
Folkehelseundersøkelsen i Hordaland: Framgangsmåte og utvalgte resultat (2018) og Folkehelseundersøkinga i Sogn og Fjordane: Framgangsmåte og utvalgte resultat (2019)

Delen som opplever sosial støtte aukar med alder.

I Sogn og Fjordane gjer auken seg mest gjeldande frå 50 år og oppover. I Hordaland aukar delen gradvis med alderen, men med ei utflating av kurva i den eldste aldersgruppa.

Menn i Hordaland i alderen 30-39 skil seg ut med ein noko høgare prosentdel opplevd sosial støtte enn forventa ut frå den lineære alderstrenden som vi ser elles i figuren.

Ulikt mellom kjønn

Når vi ser på alle aldersgruppene under eitt, var det **90,6% kvinner** og **88,6% menn** som rapporterte at dei opplever sosial støtte i Sogn og Fjordane.

I Hordaland er kjønnsfordelinga **90% kvinner** og **86,9% menn** som opplever sosial støtte.

Kjønnsforskjellane er statistisk signifikante i begge fylka.

Det er høgare prosentdel kvinner enn menn som opplever sosial støtte, også når vi samanliknar utdanningsnivå. Skilnaden er signifikant for dei høgaste utdanningsgruppene i Hordaland.

Risiko for dobbel påkjønning

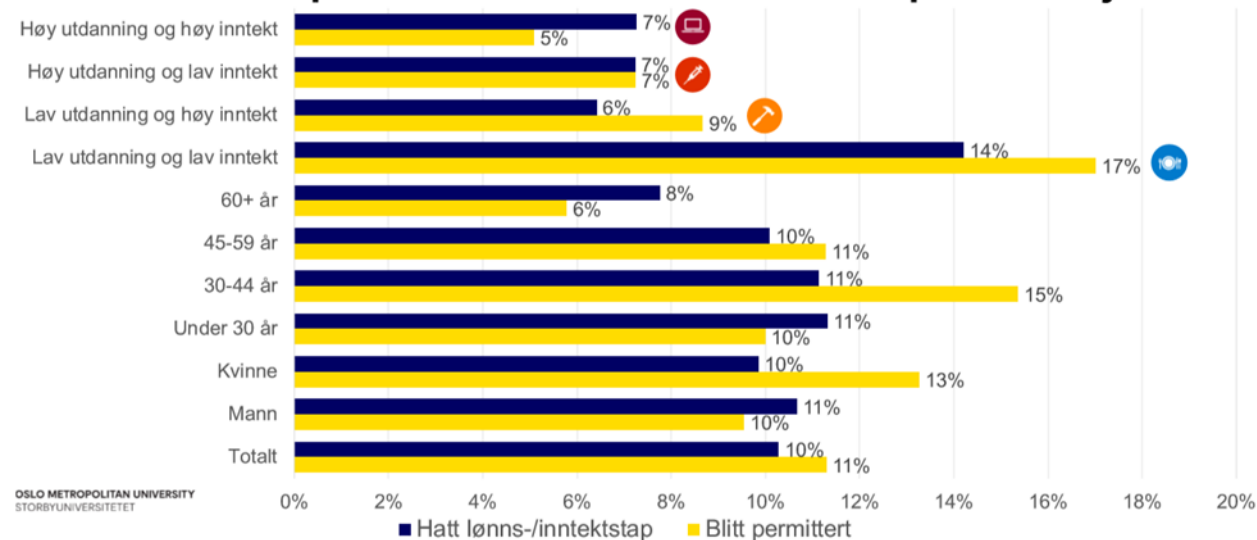
Personar med låg utdanning er den gruppa som er mest ramma av permitteringar. Det er urovekkande, at det i same gruppe er **nesten dobbelt så mange som kjenner på låg sosial støtte**, samanlikna med personar med høg utdanning.

Det er fleire unge som opplever mangel på sosial støtte og det er fleire unge som er permitterte.

Det er fleire kvinner enn menn som har blitt permitterte, men *på den **positive** sida, opplever kvinner i Vestland i stor grad sosial støtte*. Alt anna like, har kvinner venteleg meir robust støtte rundt seg i ei permittering.

OSLOMET

Hvem har blitt permittert eller hatt inntektstap – andel ja

Figuren er henta frå OsloMet og viser kven som har blitt permitterter eller hatt inntektstap fordelt etter utdanningsnivå, inntektsnivå, kjønn og alder. Figuren viser nasjonale tal.

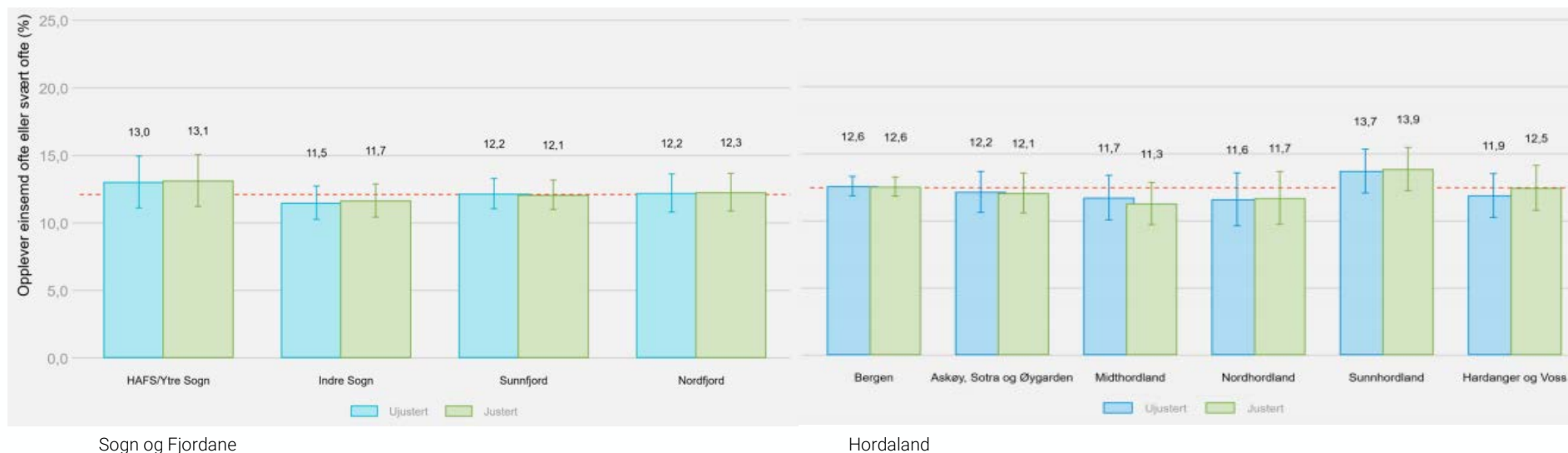
<https://fagarkivet-hioa.archive.knowledgearc.net/bitstream/handle/20.500.12199/2995/Arbeidslivsbarometeret%20Korona%2006042020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Einsemd

I undersøkingane blei einsemd målt med skalaen «The Three-Item Loneliness Scale», som består av følgjande spørsmål:
«Kor ofte føler du at du saknar nokon å vere saman med?»,
«Kor ofte føler du deg utanfor»? og
«Kor ofte føler du deg isolert frå andre?»

Delen som svara «ofte» eller «svært ofte» på minst eitt av dei tre spørsmåla vart definerte som einsame.

Oppleving av einsemd jamt fordelt i Vestland

Figurane viser prosentdel som opplever einsemd, fordelt etter regionar i Vestland. Dei raude, stipla linjene viser snittet for Sogn og Fjordane (til venstre) og Hordaland (til høgre).

Kjelder til figurar og tekst:
[Folkehelseundersøkelsen i Hordaland: Fremgangsmåte og utvalgte resultat \(2018\)](#) og [Folkehelseundersøkinga i Sogn og Fjordane: Framgangsmåte og utvalde resultat \(2019\)](#)

Det er svært liten skilnad både mellom fylka og mellom regionane. Forskjellen mellom størst og minst einsemd (Sunnhordland og Nordhordland) er ikkje signifikant. Vi ser også nesten ingen skilnad mellom ujusterte og justerte estimat.

I dei justerte estimata er det justert for alder, kjønn og utdanning for til ein viss grad å kunne ta statistisk høgde for ulik demografisk samansetnad i dei ulike geografiske einingane.

Regioninndeling:

Nordfjord: Bremanger, Gloppen, Selje/Eid, Stryn

Sunnfjord: Flora/Vågsøy, Gaular/Jølster/Førde/Naustdal

HAFS/Ytre Sogn: Askvoll, Fjaler, Gulen, Hyllestad, Solund, Høyanger

Indre Sogn: Aurland, Balestrand/Leikanger/Sogndal, Luster, Lærdal, Vik, Årdal

Bergen

Askøy, Sotra og Øygarden: Sund, Fjell, Askøy, Øygarden

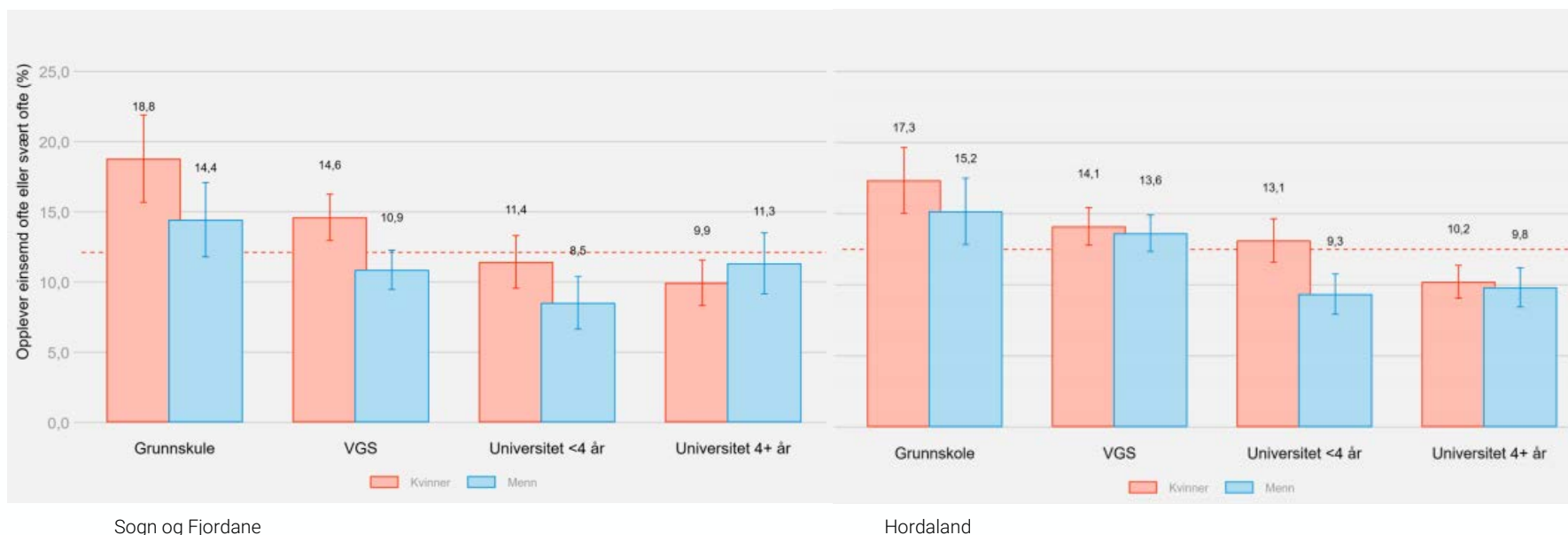
Midthordland: Osterøy, Vaksdal, Samnanger, Os, Fusa

Nordhordland: Meland, Radøy, Lindås, Austrheim, Fedje, Masfjorden, Modalen

Sunnhordland: Stord, Sveio, Austevoll, Etne, Fitjar, Kvinnherad, Bømlo, Tysnes

Hardanger og Voss: Voss, Granvin, Jondal, Odda, Ullensvang, Kvam, Ulvik, Eidfjord

Fleire einsame med lågare utdanningsnivå

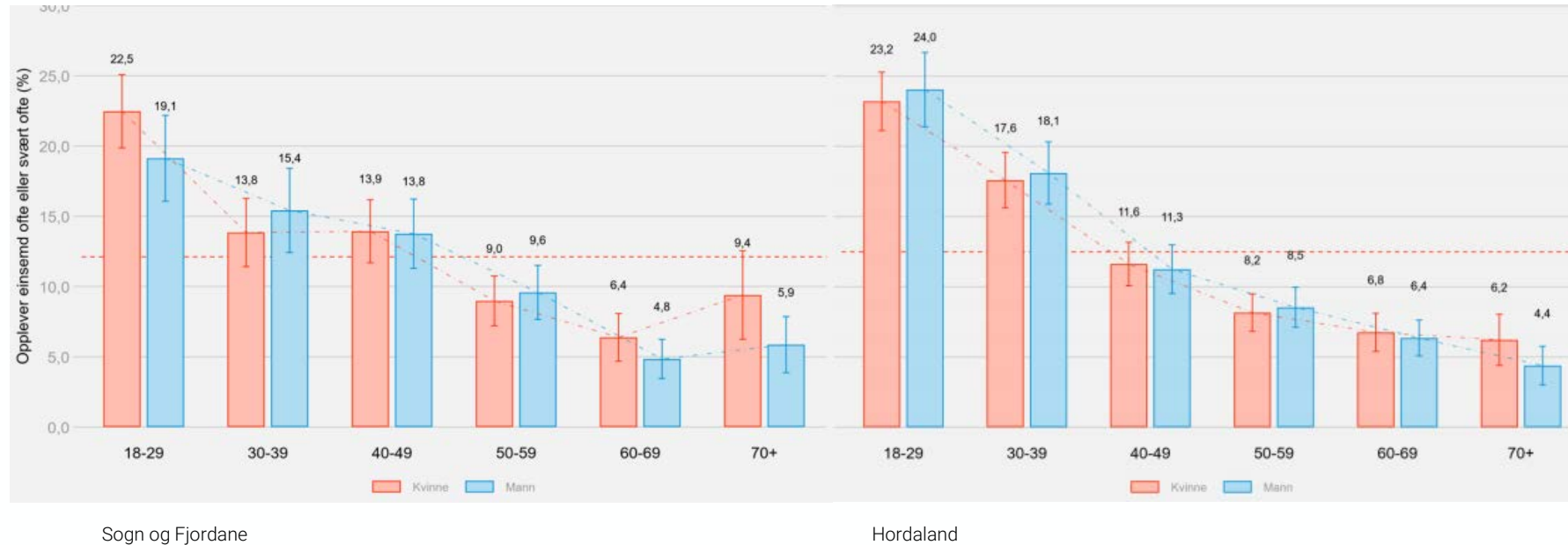
Figurane viser prosentdel som opplever einsemd. Svare er sortert etter kjønn og utdanningsnivå. Dei raude, stipla linjene viser snittet for Sogn og Fjordane (til venstre) og Hordaland (til høgre).

Kjelder til figurar og tekst:
Folkehelseundersøkelsen i Hordaland:
Fremgangsmåte og utvalgte resultat (2018) og
Folkehelseundersøkinga i Sogn og Fjordane:
Framgangsmåte og utvalde resultat (2019)

For begge kjønn aukar delen som opplever einsemd med søkkande utdanningsnivå. Dette er særskilt tydeleg for kvinner. I Sogn og Fjordane skifter trenden for menn ved at delen einsame aukar noko i gruppa med meir enn fire års universitets-/høgskuleutdanning. Dette er den einaste gruppa der menn har større førekomst av einsemd.

Likevel er kjønnsforskjellane berre statistisk signifikante blant dei med vidaregåande skule i Sogn og Fjordane og dei med opptil fire års universitets-/ høgskuleutdanning i Hordaland.

Størst einsemd tidleg i vaksenlivet

Figurane viser prosentdel som opplever einsemd. Svare er sortert etter kjønn og aldersgruppe. Dei raude, stipla linjene viser snittet for Sogn og Fjordane (til venstre) og Hordaland (til høgre).

Kjelder til figurar og tekst:
[Folkehelseundersøkelsen i Hordaland: Framgangsmåte og utvalgte resultat \(2018\)](#) og [Folkehelseundersøkinga i Sogn og Fjordane: Framgangsmåte og utvalde resultat \(2019\)](#)

I Sogn og Fjordane ser vi ein trend med mindre del einsame med aukande alder fram til gruppa 60-69 år. Frå aldersgruppa 70+ er det ei utflating, kanskje ein auke i prosentdel einsame.

For Hordaland er alderstrenden klårare enn for Sogn og Fjordane, der delen som oppgjev å kjenne seg einsame ofte eller svært ofte minkar med aukande alder.

I begge fylka er kjønnsforskjellane ubetydelege og ikkje statistisk sikre.

Forskarar bekymra for eldre i koronaisolasjon

Både nasjonalt og internasjonalt har forskarar uttrykt bekymring for dei eldste i situasjonen vi er i.* Dei kan vere særskilt sårbare, ikkje berre fordi dei må vere ekstra forsiktige for smitte, men også grunna generelt mindre nettverk og erfaring med digital teknologi. Resultat frå folkehelseoversikta for Vestland stør opp under dette biletet, ettersom det er store deler eldre i kommunar med spreitt busetnad.

På den andre sida melder NOVA at eldre kanskje kan takle midlertidig isolasjon betre enn unge. Eldre er etablerte og skal ikkje på same måte vidare og skape nye relasjonar. Mange eldre kan også dra nytte av liknande erfaringar frå tidlegare i livet. Resultata som her er vist om einsemd kan støtte opp under denne meininga. Merk likevel at svarprosenten var lågare for dei eldste aldersgruppene, så resultata må lesast med varsemd.

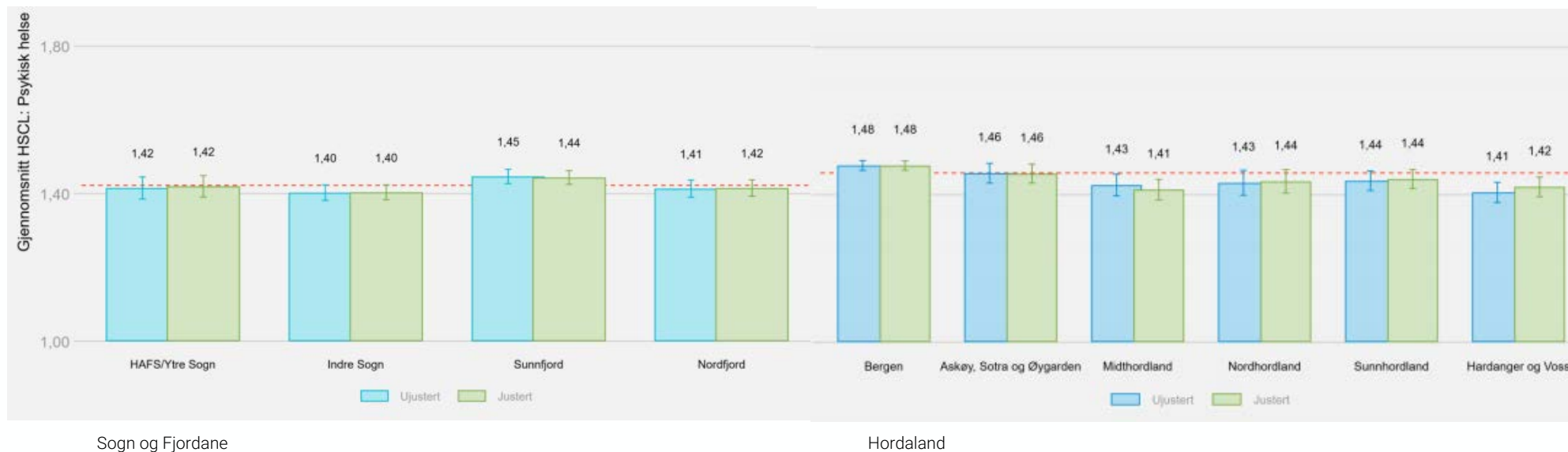
Psykiske plagar

Hopkins Symptom Checklist (HSCL-5) vart nytta som mål på psykisk helse i FHI-rapportane.* HSCL-5 består av fem spørsmål som kan svarast på med følgjande fire alternativ: "ikkje plaga" (1 poeng), "litt plaga" (2 poeng), "ganske mykje plaga" (3 poeng) og "veldig mykje plaga" (4 poeng).

Gjennomsnittsskåren går fra 1 til 4, der høgare skåre indikerer større grad av psykiske plagar.

Psykiske plagar er geografisk jamt fordelt

Figurane viser samla snitt av «HSCL»: ein gjennomsnittsskår av fire spørsmål som saman gir ein peikepinn på psykiske plagar hos folk. Jo høgare tal, di større psykiske plagar.

Her er vist snittet for kvart fylke (raud stipla linje) og for kvar region i undersøkinga. Sogn og Fjordane til venstre og Hordaland til høgre.

I dei justerte estimata er det justert for alder, kjønn og utdanning for til ein viss grad å kunne ta statistisk høgde for ulik demografisk samansetnad i dei ulike geografiske einingane.

Kjelder til figurar og tekst:
[Folkehelseundersøkelsen i Hordaland: Framgangsmåte og utvalgte resultat \(2018\)](#) og
[Folkehelseundersøkinga i Sogn og Fjordane: Framgangsmåte og utvalde resultat \(2019\)](#)

Gjennomsnittet av psykiske plagar er noko høgare i Hordaland, enn i Sogn og Fjordane. Statistisk sett er gjennomsnittsskåren svakt høgare i Sunnfjord enn i Indre Sogn, men denne forskjellen er truleg lite meiningsfull i praksis. For Hordaland er gjennomsnittsskåren høgast i Bergen og lågast i Hardanger og Voss og i Midthordland. Bergen trekk opp snittet for Hordaland.

Elles er det små forskjellar på tvers av regionane i Vestland.

Regioninndeling:

Nordfjord: Bremanger, Gloppen, Selje/Eid, Stryn

Sunnfjord: Flora/Vågsøy, Gaular/Jølster/Førde/Naustdal

HAFS/Ytre Sogn: Askvoll, Fjaler, Gulen, Hyllestad, Solund, Høyanger

Indre Sogn: Aurland, Balestrand/Leikanger/Sogndal, Luster, Lærdal, Vik, Årdal

Bergen

Askøy, Sotra og Øygarden: Sund, Fjell, Askøy, Øygarden

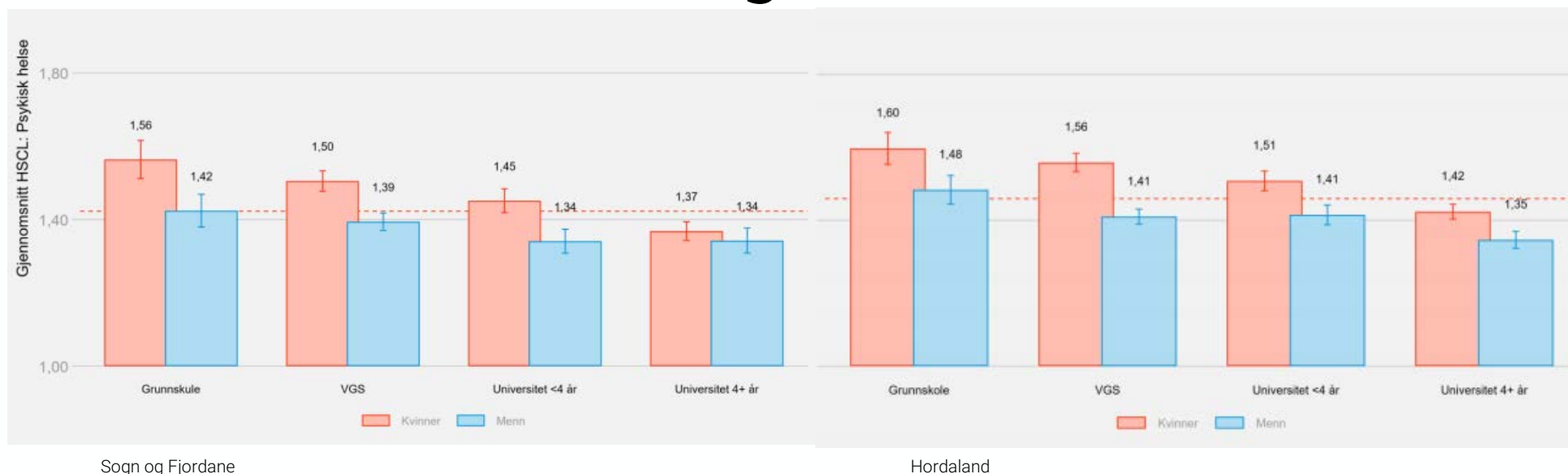
Midthordland: Osterøy, Vaksdal, Samnanger, Os, Fusa

Nordhordland: Meland, Radøy, Lindås, Austrheim, Fedje, Masfjorden, Modalen

Sunnhordland: Stord, Sveio, Austevoll, Etne, Fitjar, Kvinnherad, Bømlo, Tysnes

Hardanger og Voss: Voss, Granvin, Jondal, Odda, Ullensvang, Kvam, Ulvik, Eidfjord

Omfanget av psykiske plagar aukar etter kvart som utdanningsnivået søkk

Figurane viser samla snitt av «HSCCL». Jo høgare tal, di større psykiske plagar.

Svara er her fordelt på kjønn og utdanningsnivå. Raud stipla linje viser snittet for kvart fylke. Sogn og Fjordane til venstre og Hordaland til høgre.

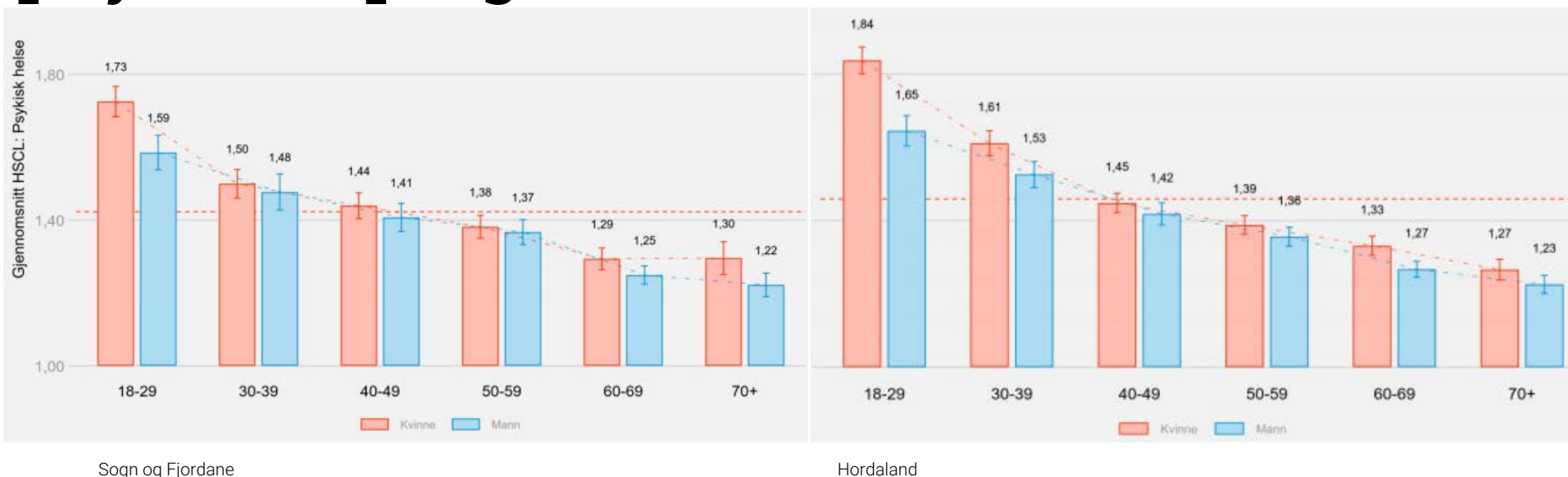
Kategoriene Universitet <4 år omfattar også høgskuleutdanning.

Kjelder til figurar og tekst: Folkehelseundersøkelsen i Hordaland: Framgangsmåte og utvalgte resultat (2018) og Folkehelseundersøkinga i Sogn og Fjordane: Framgangsmåte og utvalde resultat (2019)

Skilnaden mellom yttergruppene (Grunnskule mot Universitet 4+), er statistisk signifikante for begge kjønn. Kvinner melder om fleire psykiske plagar innan kvart utdanningsnivå. Skilnaden mellom kjønna er statistisk signifikant for tre av gruppene (grunnskule, vidaregåande skule og universitet <4 år).

Trappetrinnsfordelinga fører likevel til at **menn med grunnskule skårar høgare på psykiske plagar, enn kvinner med universitet 4+**. Dette ser vi i begge fylka.

Unge kvinner har gjennomsnittleg mest psykiske plagar

Figurane viser samla snitt av «HSCCL». Jo høgare tal, di større psykiske plagar.

Svara er her fordelt på kjønn og aldersgrupper. Raud stipla linje viser snittet for kvart fylke. Sogn og Fjordane til venstre og Hordaland til høgre.

Kjelder til figurar og tekst: Folkehelseundersøkelsen i Hordaland: Framgangsmåte og utvalgte resultat (2018) og Folkehelseundersøkinga i Sogn og Fjordane: Framgangsmåte og utvalde resultat (2019).

Vi ser ein klår alderstrend, der gjennomsnittsskåren søkk med aukande alder. I Sogn og Fjordane flatar kurva noko ut hos dei eldste.

Innan kvar aldersgruppe har kvinner høgare gjennomsnittsskår enn menn. For begge fylka er denne kjønnsforskjellen klårt signifikant i den yngste aldersgruppa. For Hordaland er det også signifikante kjønnsforskjeller i aldersgruppa 30-39 år. I Sogn og Fjordane er det grensesignifikante forskjellar blant dei eldste som svara.*

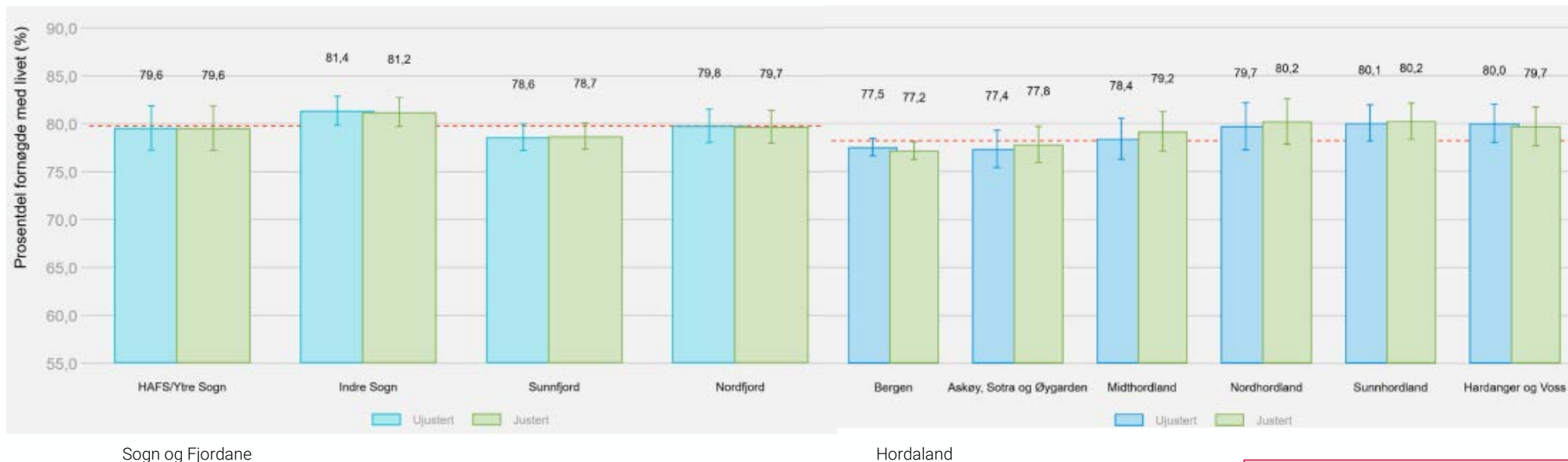
Nøgdde med livet

Deltakarane vart spurde om i kva grad dei var fornøgde med tilværet for tida. Fem svaralternativ vart nytta: «svært fornøgd», «ganske fornøgd», «både/og», «nokså misfornøgd» og «svært misfornøgd».

I folkehelse rapportane blei svara nytta på ulike måter. Her er vist ei to-delning der det er skilt mellom dei som rapporterte å vere ganske eller svært fornøgdde og resten av svaralternativa.

Om ein er nøgd med livet, er stort sett likt fordelt mellom regionane i Vestland

Figurane viser prosentdel som oppgav å vere svært eller ganske fornøgde med livet, samla og på tvers av regionar i Sogn og Fjordane og i Hordaland. Den raude, stipla linja viser snittet for fylket

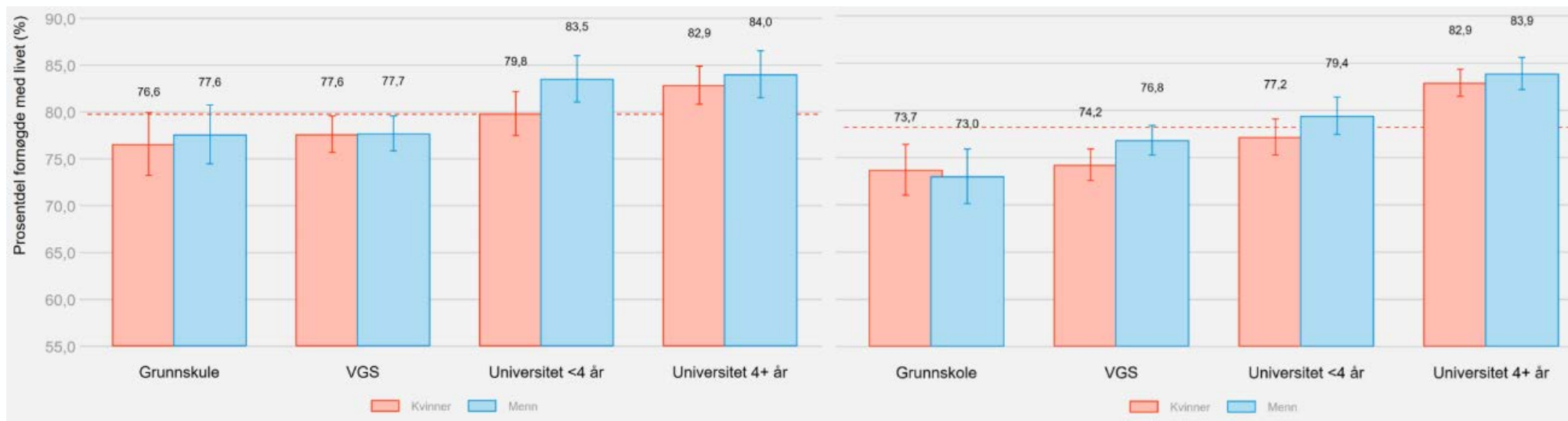
I dei justerte estimata er det justert for alder, kjønn og utdanning for til ein viss grad å kunne ta statistisk høgde for ulik demografisk samansetnad i dei ulike geografiske einingane.

Kjelder til figurar og tekst:
 Folkehelseundersøkelsen i Hordaland: Fremgangsmåte og utvalgte resultat (2018) og Folkehelseundersøkinga i Sogn og Fjordane: Framgangsmåte og utvalde resultat (2019)

I Sogn og Fjordane oppgav om lag fire av fem å vere svært eller ganske fornøgde med livet. Snittet er noko lågare for Hordaland, men det er ikkje testa om denne skilnaden er signifikant. Det er grensesignifikant skilnad i dei justerte estimata for Bergen og Sunnhordland.

Regioninndeling:
Nordfjord: Bremanger, Gloppen, Selje/Eid, Stryn
Sunnfjord: Flora/Vågsøy, Gaular/Jølster/Førde/Naustdal
HAFS/Ytre Sogn: Askvoll, Fjaler, Gulen, Hyllestad, Solund, Høyanger
Indre Sogn: Aurland, Balestrand/Leikanger/Sogndal, Luster, Lærdal, Vik, Årdal
Bergen
Askøy, Sotra og Øygarden: Sund, Fjell, Askøy, Øygarden
Midthordland: Osterøy, Vaksdal, Samnanger, Os, Fusa
Nordhordland: Meland, Radøy, Lindås, Austrheim, Fedje, Masfjorden, Modalen
Sunnhordland: Stord, Sveio, Austevoll, Etne, Fitjar, Kvinnherad, Bømlo, Tysnes
Hardanger og Voss: Voss, Granvin, Jondal, Odda, Ullensvang, Kvam, Ulvik, Eidfjord

Meir fornøgde med aukande utdanningsnivå

Sogn og Fjordane

Hordaland

Figurane viser prosentdel som oppgav å vere svært eller ganske fornøgde med livet, målt etter kjønn og utdanningsnivå i Sogn og Fjordane og i Hordaland. Den raude, stipla linja viser snittet for fylket.

Kategoriene Universitet <4+ år omfattar også høgskuleutdanning.

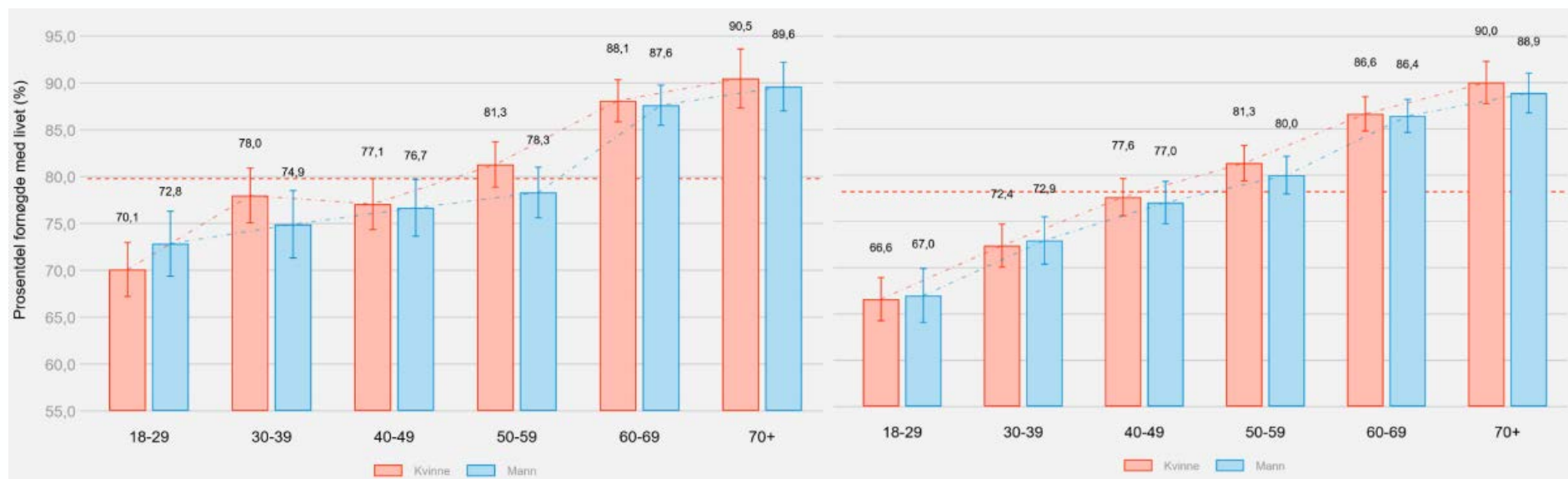
Kjelder til figurar og tekst: Folkehelseundersøkelsen i Hordaland: Framgangsmåte og utvalgte resultat (2018) og Folkehelseundersøkinga i Sogn og Fjordane: Framgangsmåte og utvalde resultat (2019)

Både blant menn og kvinner aukar prosentdelen som svara at dei er fornøgde med livet svakt med aukande utdanningsnivå. Den gradvise auken er noko tydelegare i Hordaland.

I Sogn og Fjordane er det omlag **6 prosentpoeng** som skil gruppene med grunnskule og dei med utdanning universitet 4+. I Hordaland er det omlag **10 prosentpoeng** som skil dei med lågaste og dei med høgaste utdanningsnivå.

Kjønnskilnadene innanfor utdanningsgruppene er små og ikkje statistisk sikre.

Nøgd med livet, delt inn etter kjønn og alder

Sogn og Fjordane

Hordaland

Figurane viser prosentdel som oppgav å vere svært eller ganske fornøgdde med livet, målt etter kjønn og aldersgrupper i Sogn og Fjordane og i Hordaland. Den raude, stipla linja viser snittet for fylket.

Kjelder til figurar og tekst: Folkehelseundersøkelsen i Hordaland: Framgangsmåte og utvalgte resultat (2018) og Folkehelseundersøkinga i Sogn og Fjordane: Framgangsmåte og utvalde resultat (2019)

Blant begge kjønn aukar prosentdelen som oppgav å vere fornøgdde med livet nokså sterkt med aukande alder. Der er berre små og ikkje statistisk sikre kjønnskilnader på tvers av aldersgruppene. Vi ser det same mønsteret i begge fylka.

Snittet er litt lågare for Hordaland enn for Sogn og Fjordane. Det er ikkje testa om denne skilnaden er statistisk signifikant.

Mønsteret er tydeleg både for psykiske plagar og det å vere nøgd med livet

- det er sosialt ulikt fordelt

- Dei som har lågare utdanning rapporterer om meir psykiske plagar, enn dei med høgare utdanning
- Dei som har lågare utdanning er i mindre grad fornøgde med livet, enn dei med høgare utdanning
- Dei yngste aldersgruppene er mindre nøgde og har høgare førekomst av psykiske plagar, enn dei eldste

Dei som har lågare utdanning blir i større grad permitterte. Dei yngste aldersgruppene blir i større grad permitterte, enn dei eldste.*

Kva vi veit om Vestland i ein «normalsituasjon»

Geografisk er det er for det meste ubetydelege skilnader mellom regionane. Dette betyr at skilnadene etter andre parametre er like relevante i alle regionar.

Psykiske og sosiale meistringsressursar er ulikt fordelt etter utdanning og til dels kjønn

- Dei med lågare utdanningsnivå opplever i mindre grad støtte frå omgjevnadene. **14% av dei med grunnskule som høgaste utdanning opplever at dei ikkje har sosial støtte.** Det vil seie å kunne få praktisk hjelp av naboar, opplever at andre viser interesse for det ein gjer, eller at ein har nokon ein kan rekne med viss ein treng det.
- Fleire menn enn kvinner opplever å ikkje ha sosial støtte
- I alle aldersgrupper er det **fleire kvinner enn menn som opplever å ha sosial støtte.** Menn i Hordaland i alderen 30-39 skil seg ut med ein noko høgare prosentdel opplevd sosial støtte enn forventa

- Delen som opplever **einsemd er størst i dei lågaste utdanningsgruppene**. Dette er særskilt tydeleg for kvinner.
- **Flest kvinner opplever psykiske plagar**. Kjønnskilnadene er særskilt store i dei yngste aldersgruppene.
- Likevel, den gjennomgåande trappetrinnsfordelinga etter utdanningsnivå fører til at **menn med grunnskule rapporterer om fleire psykiske plagar, enn kvinner med over fire år på universitet/høgskule**.
- Dei trinnvise skilnadene etter utdanningsnivå er ikkje like tydelege på spørsmålet om folk er nøgde med livet. Likevel er det høvesvis **6 og 10 prosentpoeng** (Sogn og Fjordane og Hordaland) skilnad mellom høgaste og lågaste utdanningsgruppe.

Alder betyr noko

- Det er i dei yngste aldersgruppene det er lågast prosentdel som opplever å ha sosial støtte
- Det er ein klår alderstrend, der gjennomsnittleg førekomst av psykiske plagar søkk med aukande alder. Dei yngste (særskilt kvinner) har det tyngst.
- Det er klårt flest unge i aldersgruppa 18-29 år som opplever einsemd
- Det er klårt færre i dei yngste aldersgruppene som er nøgde med livet, alt i alt

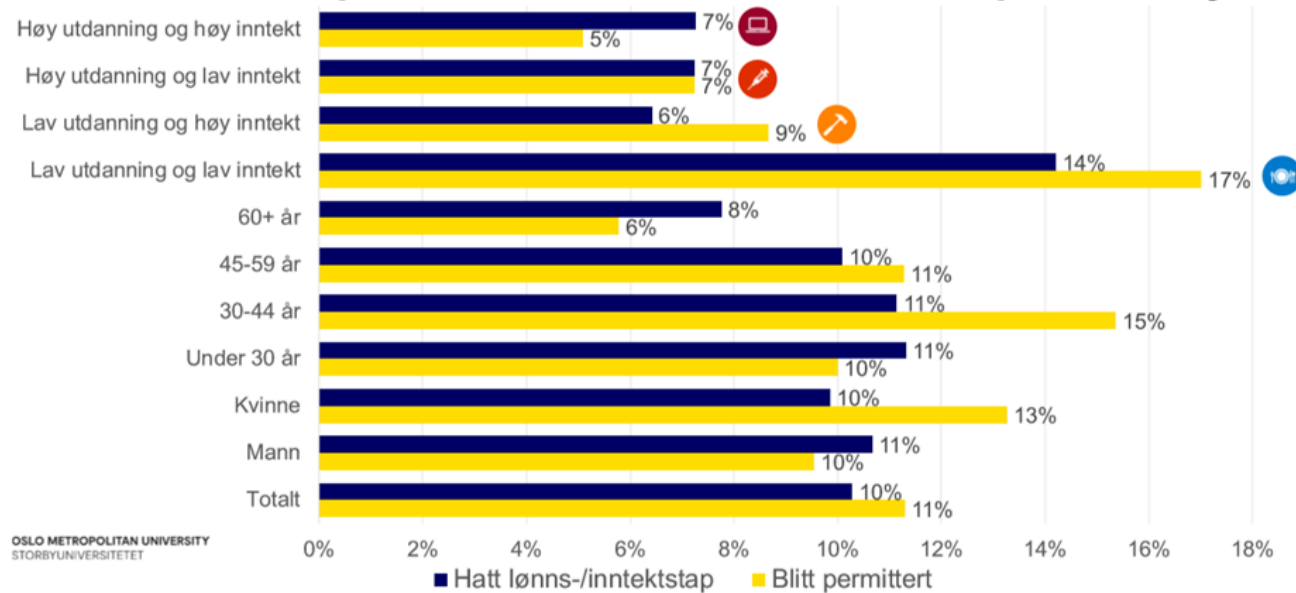
Kva vi veit om kven koronakrisa
rammar?

Grupper med låg utdanning oftast permitterte

Kvinner oftare permitterte

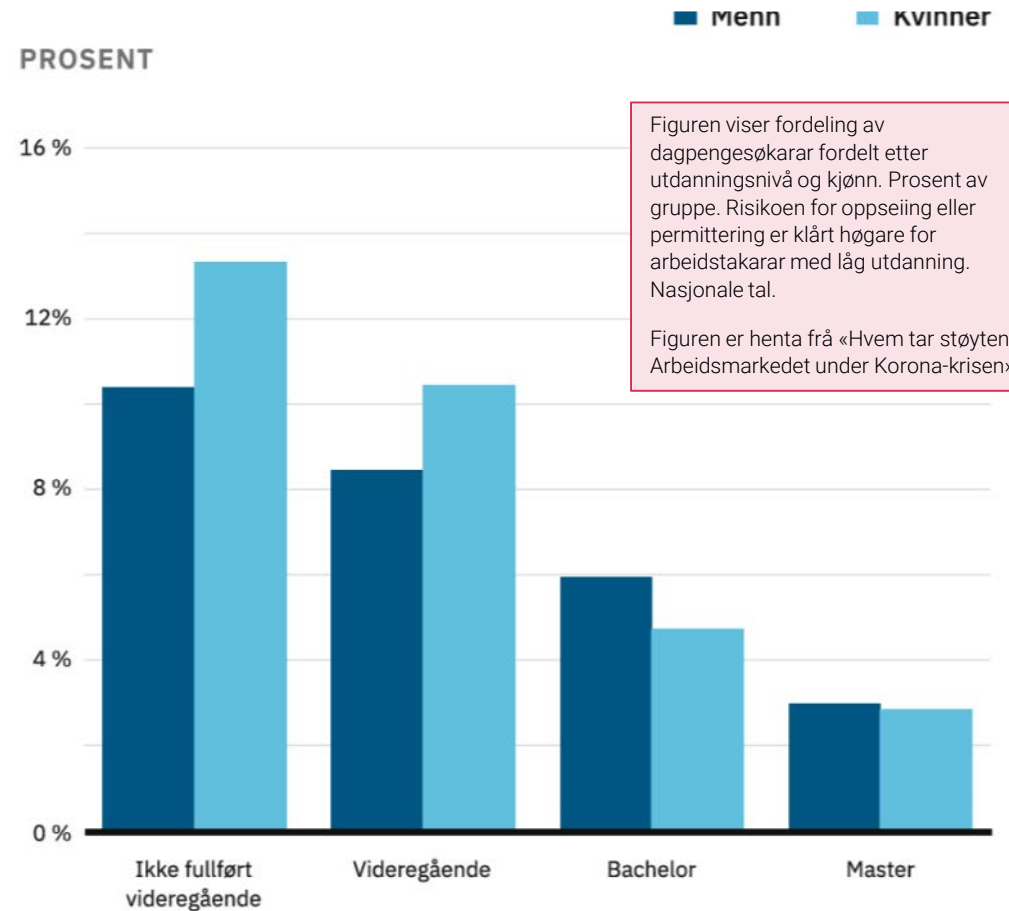
OSLOMET

Hvem har blitt permittert eller hatt inntektstap – andel ja

Figur henta frå «Arbeidslivsbarometerets koronaundersøkelse». Nasjonale tal.

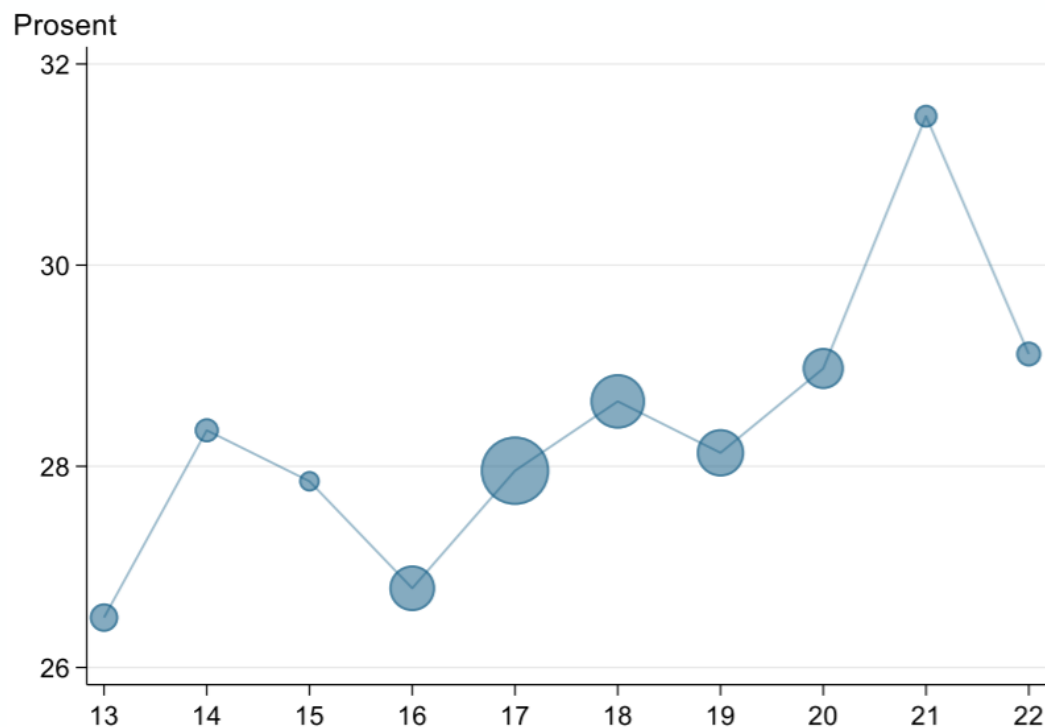
PROSENT

Figuren viser fordeling av dagpengesøkarar fordelt etter utdanningsnivå og kjønn. Prosent av gruppe. Risikoen for oppseiing eller permittering er klart høgare for arbeidstakarar med låg utdanning. Nasjonale tal.

Figuren er henta frå «Hvem tar støytten? Arbeidsmarkedet under Korona-krisen».

Utviklinga held fram så langt

Figuren viser utvikling i delen av dei permitterte som ikkje har fullført vidaregåande skule over tid. Y-aksen viser datoar i mars. Gruppa inkluderer personar som ikkje har fullført vidaregåande opplæring, men dei aller fleste har påbegynt vidaregåande skule. Dette er nasjonale tal.

Figur henta frå «Hvem tar støytten? Arbeidsmarkedet under Korona-krisen»

I den sist oppdaterte rapporten frå Vestland 6. mai var 13,9% av arbeidsstyrken i Vestland heilt eller delvis arbeidsledige, eller på tiltak.** Tala på heilt ledige hadde gått ned frå utgangen av april. Likevel er **talet heilt ledige under 30 år nesten fem gongar høgare** per 5. mai enn det var ved utgangen av februar.

I Vestland har vi sett at det på fleire måter er dei svakaste som i størst grad blir permitterte.

* <https://www.frisch.uio.no/om-oss/Nyheter/pdf/rapportdagpengesoknader.pdf>

** <https://www.vestlandfylke.no/statistikk-kart-og-analyse/rapportar/konsekvensar-av-covid-19-og-oljeprisfall-for-naringslivet/>

Dei mest utsette blir dobbelt ramma

- Arbeidstakarar 30-44 år (ofte familieforsørgande) blir oftast permitterte.*
- Mange unge arbeider i reiselivsbransjen, restaurantnæringar og i butikkar. Desse bransjane var dei første til å permittere då koronakrisa traff.**
- Unge arbeidstakarar jobbar som oftast i privat sektor, og har med det meir usikkerheit i jobben enn arbeidstakarar som jobbar i offentleg sektor.**
- I Vestland var det flest arbeidsledige innan butikk- og salsarbeid, reiseliv og transport, og serviceyrke. Dette er næringar som tradisjonelt har hatt låg snittinntekt og høg kvinnedel.***
- Arbeidsløyse er ein klår helsebelastning, uavhengig av kor høg eller låg arbeidsløysa er elles i landet. Det blir ikkje lettare å vere arbeidslaus, fordi mange andre er det.****

* <https://fagarkivet-hioa.archive.knowledgearc.net/bitstream/handle/20.500.12199/2995/Arbeidslivsbarometeret%20Korona%2006042020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

** https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/toft-arbeidsliv-for-de-unge-etter-koronakrisen?utm_source=Nyhetsbrev+fra+OsloMet&utm_campaign=80986f60ab-nyhetsbrevnr117&utm_medium=email&utm_term=0_5681f0e60-80986f60ab-227028175

*** <https://www.vestlandfylke.no/statistikk-kart-og-analyse/rapportar/konsekvensar-av-covid-19-og-oljeprisfall-for-naringslivet/>

**** <https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/arbeidsledighet-er-skadelig-for-helsa>

**Kan vi seie noko om korleis vi
handterer krisa?**

Opplever fleire bekymringar no?

Ut frå ein normalsituasjon har vi sett at det er befolkningsgrupper i Vestland som er svakare rusta enn andre for å handtere denne krisa. Nasjonalt har det vore ein auke i delen som opplever mykje bekymring etter at koronatiltaka vart innførte.¹ Folk er også mindre glade og mindre fornøgde med livet, enn før tiltaka.

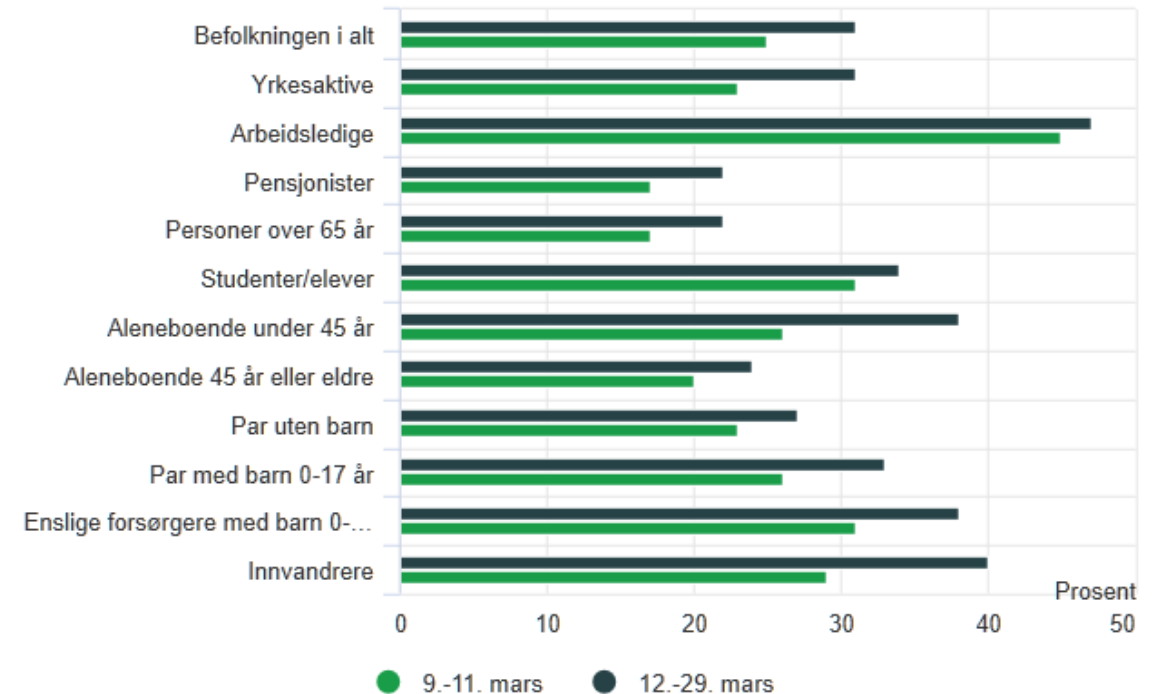
Eit positivt funn er at på spørsmål om dei har nokon å rekne med viss dei får store personlege problem, er det fleire som har det etter innførte restriksjonar, enn før. Dette kan jo tyde på at folk har tatt vare på kvarandre.

Vi ser ikkje nokon grunn til å tru at desse utviklingstrekka ikkje også skal vere gyldige i Vestland.

Figuren er henta frå SSB si livskvalitetsundersøking. Undersøkinga har blitt gjennomført før koronatiltak blei satt i verk (grøne søyler) og etter (svarte søyler). Nasjonale tal-

Kjelde: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/mer-bekymring-og-mindre-glede-etter-korona-tiltakene>

Figur 1. Andel som opplever mye bekymring

Kilde: Livskvalitetsundersøkelsen 2020, foreløpige tall. Statistisk sentralbyrå.

Det er vanskeleg å seie noko sikkert om korleis dette påverker oss, sidan omfanget er så stort. Det er få historiske erfaringar å trekke på. Men vi veit at

- Menneske er flokkdyr og treng sosial kontakt for å fyller grunnleggande behov for tilhøyrse, tryggleik, meining og engasjement.¹ Jo lengre tid som går utan at vi får dekkja behova, jo større og meir alvorlege blir konsekvensane – også helsemessig.
- Einsemd er allereie identifisert som ei stor utfordring i Norge. Auka innsats mot forebygging av einsemd er eit hovudgrep i siste folkehelsemelding.²
- Alkohol er ein viktig årsak til for tidleg død i befolkninga. Stress er ein kjent risikofaktor for alkoholmisbruk. Samanheng mellom langvarig sosial isolasjon og auka stressnivå, har blitt påvist hos dyr.³ Det er for tidleg å kunne seie noko om koronasituasjonen vil påverke førekomst av alkoholmisbruk, men kanskje noko ein skal vere merksam på frametter.
- Partnervald aukar i krisar.⁴
- Dei omfattande tiltaka på tvers av etatar har gjort sårbare barn ekstra utsette gjennom at tenestetilbodet har blitt vesentleg endra.⁵

1: https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/eldre-isolasjon-korona-frykter-de-bli-mer-ensomme?utm_source=Nyhetsbrev+fra+OsloMet&utm_campaign=245b6d47f6-nyhetsbrevnr118_COPY_01&utm_medium=email&utm_term=0_5b8d1d6eb0-245b6d47f6-227028175

2: https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20182019/id2639770/?q=einsemd&ch=1#match_0

3: [https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667\(20\)30088-8/fulltext?dgcid=raven_jbs_etoc_email](https://www.thelancet.com/journals/lanpub/article/PIIS2468-2667(20)30088-8/fulltext?dgcid=raven_jbs_etoc_email)

4: <https://www.nkvts.no/aktuelt/korona-smitteverntiltak-og-voldsutsatte/>

5: <https://www.regjeringen.no/contentassets/3f92f45f0b384e0da0b2d89a9f55b7b6/2020-04-20-statusrapport-nr-1-fra-koordineringsgruppe-til-bfd-revidert.pdf>

Krisa kan forsterke ulikskap

For enkeltmenneske kan krisa vare ved i lang tid

Forsking på finanskrisa har vist at slike kriser kan ha ganske alvorlege konsekvensar for unge sine moglegheiter både på kort og lang sikt.* Hol i CV-en som følge av ein vanskeleg arbeidsmarknad, kan påverke dei unge sine arbeidsmoglegheiter også over tid.

Arbeidsgivarar bør vere merksam på dette, for at unge arbeidstakarar skal kunne bygge ein karriere også etter koronakrisa.

Situasjonen med usikkerheit, sosial isolasjon og permitteringar kan bere bør til byrden for dei som allereie har det tungt psykisk. I førre rapport såg vi at mykje dei same gruppene også har ein større fare for å bli alvorleg sjuk av Covid-19. I praksis betyr dette at jo mindre ressursar folk har, dess større sannsyn er det for å bli råka hardt av Covid-19. *På gruppenivå, vel og merke.* Individuelt vil variasjonane vere store over alle målingane.

